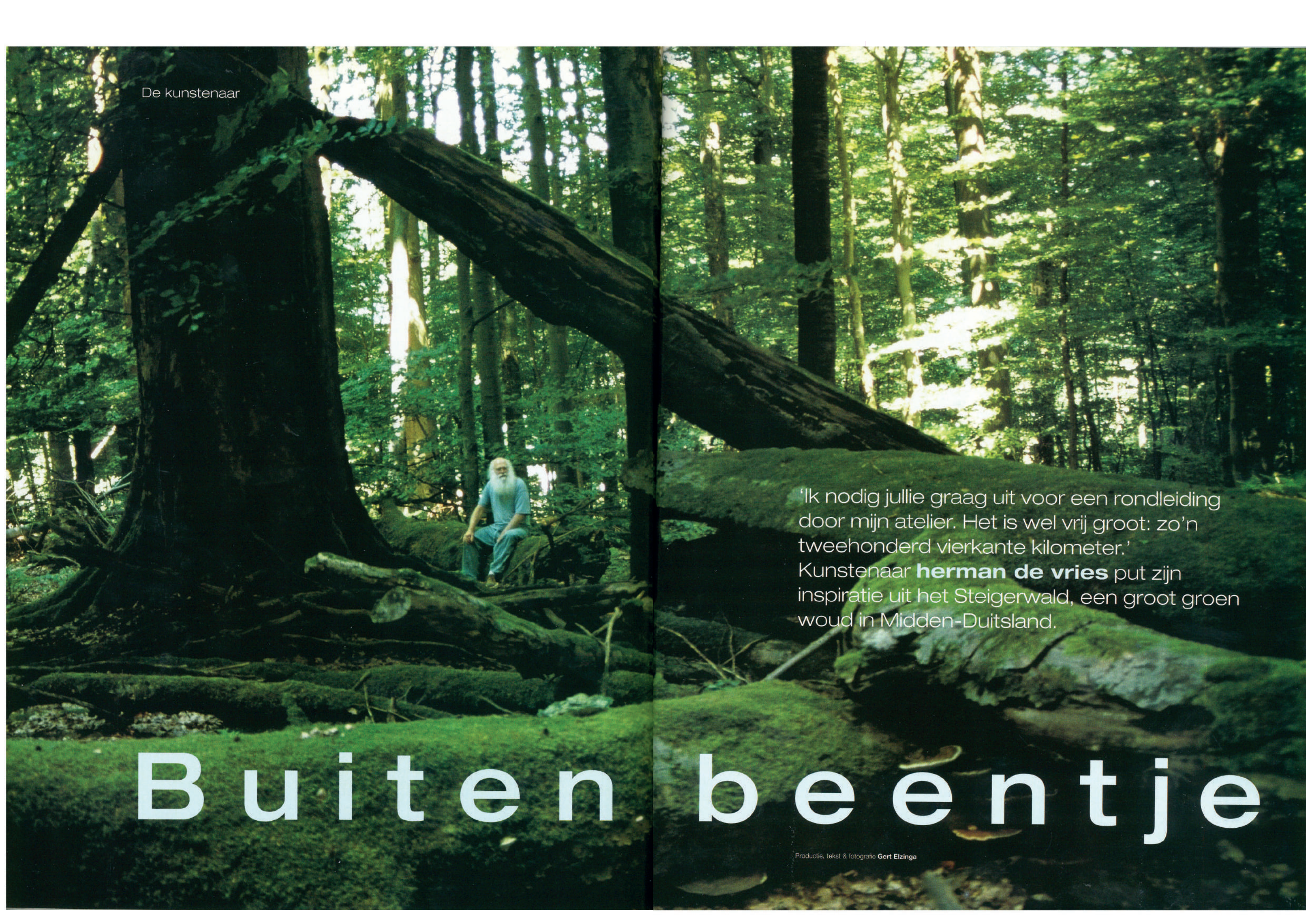

A full-page photograph of a dense forest. In the center, a man with a long white beard, wearing a light blue shirt and trousers, sits on a large, moss-covered fallen log. The forest is lush with green foliage, and sunlight filters through the trees, creating dappled light on the forest floor. The overall mood is serene and natural.

De kunstenaar

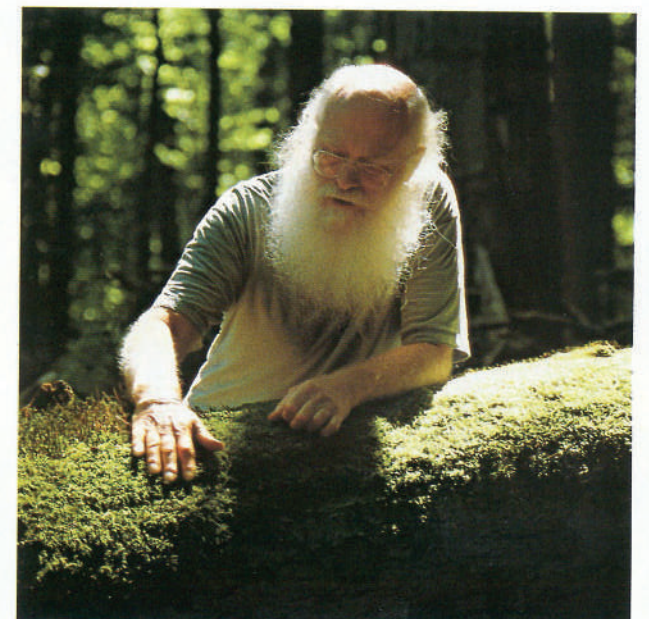
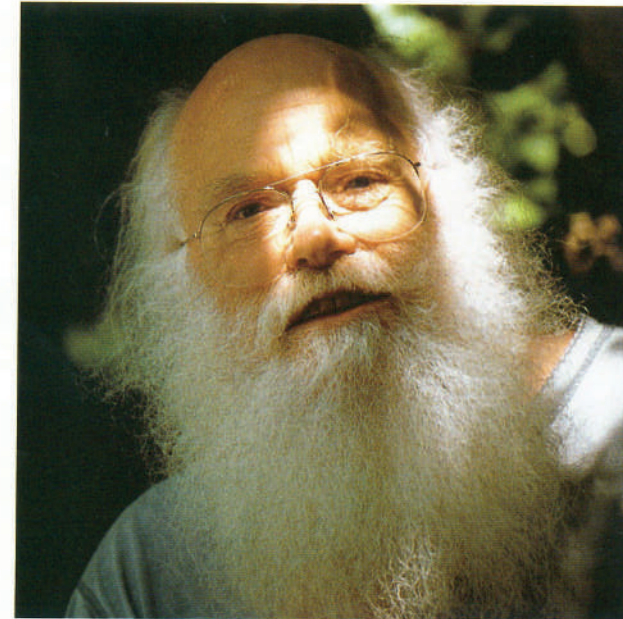
'Ik nodig jullie graag uit voor een rondleiding door mijn atelier. Het is wel vrij groot: zo'n tweehonderd vierkante kilometer.'
Kunstenaar **herman de vries** put zijn inspiratie uit het Steigerwald, een groot groen woud in Midden-Duitsland.

Buitenbeentje

Productie, tekst & fotografie **Gert Elzinga**

In het aardemuseum bewaart de kunstenaar honderden grondsoorten, keurig opgeslagen in geventileerde dozen waarop herkomst en jaartal staan. Ook andere elementen uit de natuur, zoals takjes en blaadjes, worden zorgvuldig bewaard. Zijn bibliotheek, met duizenden boeken over geestbewegende planten, vormt een rijke inspiratiebron.

W e gaan naar het oudste beukenbos van Midden-Europa. In het bos is geen mens te zien. Het woeste terrein met enorme woudreuzen, omgevallen bomen en rijkelijk met mos beklede, vermolmden stronken is puur natuur. 'Kijk, deze beuk is zo'n 500 jaar oud' fluistert Herman. Hij betast de stam alsof het een kostbaar kunstwerk betreft. Respect voor de natuur, dat proef je ook uit zijn kunst. Het werk is intiem, lief en breekbaar. Kersenboombladeren die gedurende een middag op een groot vel papier zijn gevallen en precies op hun landingspositie zijn vastgeplakt. Negentien takken van gelijke lengte maar verschillende dikte, die nauwkeurig gerangschikt een eenheid in verscheidenheid laten zien. Eikenbladeren uit de Royal Botanic Garden Edinburgh, in al hun eenvoud symbool voor de ongelooflijke schoonheid van de natuur. Maar het is soms ook streng en krachtig werk, zoals *ich war ein eiche*, een asuitwrijving uit 1991. Of diepgaand en emotioneel, zoals de installatie *Ziemia Polska* uit 1992, waarbij de aarde uit bepaalde streken wordt verbonden met de oorspronkelijke Poolse plaatsnamen. Ook al is de thematiek gelijk, het oeuvre van Herman de Vries is zo veelkleurig als de natuur zelf.

Standplaats van een libertijn

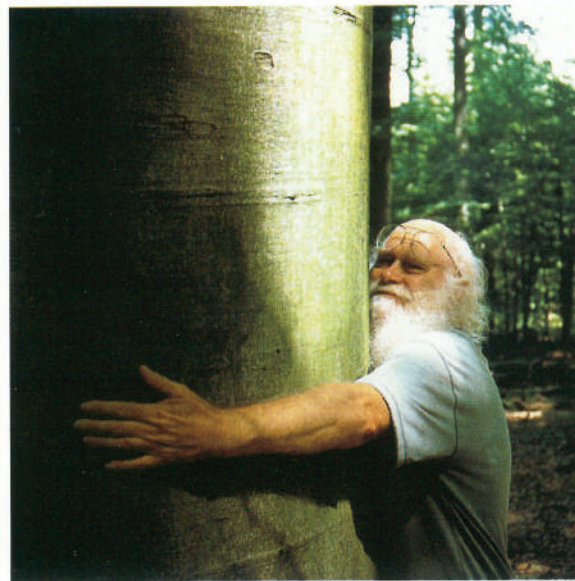
Samen met zijn muze Susanne woont Herman inmiddels al bijna dertig jaar in het Beierse Eschenau. Aanvankelijk had hij samen met een aantal bevriende kunstenaars het plan opgevat een eiland te kopen in de buurt van de Seychellen. Dat was in 1969, een jaar waarin de kunstscene groeide en bloeide als nooit tevoren. Vastbesloten daar los van te komen en onafhankelijk te worden, koos Herman het vrije sop. Uitgerekend het ultrarechtse Beieren werd de standplaats van de libertijn. Niet toevallig. Want juist hier voelt hij zich allerm minst verplicht actief deel te nemen aan het dorpsleven. Susanne en Herman wonen in een voormalig schoolgebouw. De overheersende kleur is wit. 'Het eerste wat we hier deden was de muren spierwit sauzen. Dan heeft het gelijk de sfeer die ons aanstaat.' Op de beneden-

In zijn 'aardemuseum' bewaart Herman de Vries honderden grondsoorten in dozen

verdieping is geen zithoek te bekennen. Dit is een huis met tafels en stoelen, wat misschien nog wel meer gezelligheid brengt. Op de bovenverdieping zijn wel fauteuils, evenals een muziekinstallatie, een grote bibliotheek en een werk- annex kantoorruimte. Behalve een pop van Hermans zoon Merik toen hij acht was, een viool van de kunstenaar Joe Jones die dienst doet als deurbel, een bescheiden aantal eigen werken en beelden uit Azië en Afrika is nergens in huis kunst te zien. Wat betrekken kunst en interieur voor Herman de Vries? 'Kunst voor boven de sofa bevalt me niet. Maar natuurlijk is het voor mij anders, ik leef tenslotte de hele dag met kunst. Ik begrijp dat mensen met kunst iets van hun identiteit willen laten zien.'

Van nul tot nu

Hij is in 1931 in Alkmaar geboren, bezoekt begin jaren vijftig de Rijkstuinbouwschool te Hoorn, is vervolgens landarbeider in Frankrijk en van 1952 tot en met 1968 biologisch medewerker in Wageningen en Arnhem. De kunstactiviteiten van Herman de Vries gaan van start in 1953. Na eerst *collages trouvés* en monochrome schilderijen te hebben gemaakt, laat hij vanaf de jaren zestig nadrukkelijk het toeval in zijn werk toe in de vorm van reliëfs, collages, tekeningen en stapelingen. Van 1961 tot 1964 is hij samen met Henk Peeters en Armando betrokken bij de oprichting van het tijdschrift *revue nul=0*. De natuur en oosterse denkwijzen doen vanaf 1970 duidelijk hun intrede, zodra hij zich terugtrekt in Eschenau. Het besef dat wij als mens deel uitmaken van de natuur, waarin alles een relatie met elkaar heeft en voortdurend in ontwikkeling is, neemt vanaf dat moment een steeds belangrijkere plaats in. Dit komt tot uitdrukking in kunst waarin verandering en tijdelijke ordeningen een rol spelen.

herman de vries maakt kunst die uit elk kader en uit elke lijst stapt

Aarduitwrijvingen

Vanaf de jaren tachtig verdiept hij zich meer en meer in de verstoorte relatie tussen mens en natuur. Hierbij treedt sterk de behoefte op de voorgrond onze natuurlijke rijkdom te inventariseren en te behouden. Dat de vries hierbij niet kleinschalig te werk gaat, blijkt uit de omvang van zijn *aardmuseum*, dat bestaat uit honderden grondsoorten van over de hele wereld, keurig opgeslagen in geventileerde dozen waar herkomst en jaartal op staan. Zoals natuurvolkeren in onder andere Afrika en Nieuw Guinea het pigment van de aarde gebruiken voor het beschrijven van de huid, maskers, schilden en andere voorwerpen, zo gebruikt herman de vries het materiaal voor het maken van *aarduitwrijvingen* op papier. De uitwrijvingen tonen een ritmisch beeld van enkele of tientallen gelijkmatige vlakken van met de vinger uitgewreven aarde. Interessant zijn de subtiele kleurverschillen tussen de vlakken, ondanks het feit dat de aarde vaak in één land, in één streek of op één plek is verzameld. Dit is herman de vries ten voeten uit. Want het gaat hem om het zichtbaar maken van specifieke door hemzelf verzamelde informatie, verkregen door veldwerk en onderzoek. 'Wat ik graag wil laten zien, is individualiteit: geen stukje aarde is hetzelfde, geen blad is gelijk. Ik zoek hierbij altijd naar de eenvoudigste wijze van presenteren. Het zou best kunnen dat hierin nog iets doorklinkt van het nuchtere Hollandse protestantisme.' De stelling dat geen kunstwerk het wint van een boom, wordt door herman de vries van harte onderschreven. 'Ik haat kunst in de natuur. Het zoveelste dingetje dat ergens staat op een sokkeltje, wat moet je daar nou mee?

Dan ga je het mooiste dat er is als decor gebruiken. Het gaat mij juist om de natuur zelf, om het vergroten van de ervaringswaar-

de van de natuur.' Dat doet hij bijvoorbeeld met zijn sanctuarium in een park te Münster, gerealiseerd in 1997 en inmiddels alom bejubeld. Het is een omheining van baksteen, bijna anderhalve meter hoog en met een doorsnede van een kleine drie meter. Het beschermde stukje natuur binnen de omheining valt niet ten prooi aan de plaatselijke plantsoendienst en kan zich aldus in alle vrijheid ontwikkelen. De mens beheert en beheerst hier niet, maar wordt getuige. Voor de kunstenaar zelf gaat het om een zo optimaal mogelijke aanwezigheid van de natuur in zijn werk. Het is kunst die uit elk kader en uit elke lijst stapt, zoals de vries dat zelf in feite ook doet. 'Niet voor niets heb ik ooit de Hollandse kunstscene verlaten. Ik wilde er niet meer middenin, ik wou er buiten staan. Die buitenstaander ben ik nu ook inderdaad geworden.' ◀

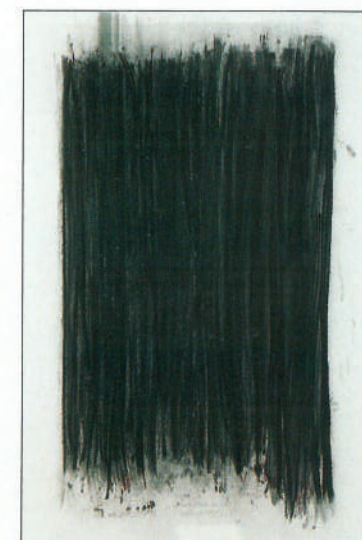
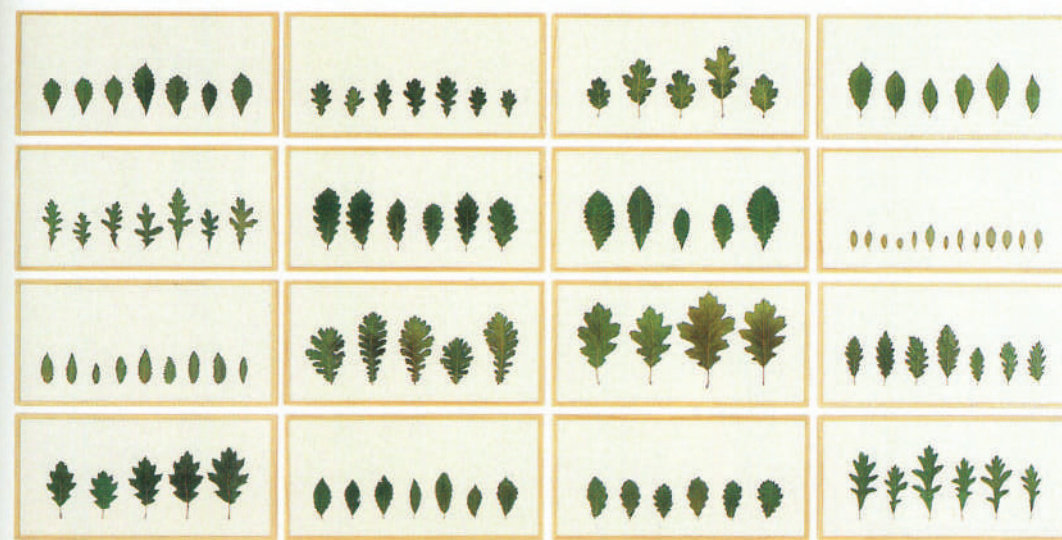
EXPOSITIE

108 kisten Jonagold: een nieuw werk in de Boterhal te Hoorn

De eerste expositie in het nieuwe millennium wijdt de Boterhal in Hoorn aan herman de vries, die van 1949 tot 1951 op de Rijkstuinbouwschool in de West-Friese hoofdstad zat. Speciaal aan zijn stages bij tuinders in Zwaag bewaart herman de vries goede herinneringen. Dit heeft hem geïnspireerd tot het maken van 108 kisten Jonagold. Een schitterende installatie, die heerlijk ruikt en alle zintuigen prikkelt. Op de bovenverdieping van de Boterhal is het indrukwekkende werk *natural relations* te zien, dat nooit eerder is tentoongesteld in Nederland. Het is een vloerinstallatie op neteldoek van onder andere planten, kruiden en vruchten: de weerslag van zijn ervaringen met medicinale en geestbewegende planten.

Tot en met 26 maart 2000. De Boterhal, Kerkplein 39, Hoorn. Open: dinsdag t/m zondag van 14-17 uur. herman de vries wordt vertegenwoordigd door Galerie Art Affairs, Lijnbaansgracht 316, Amsterdam: 020-6206433.

Met dank aan
Cees de Boer en
Dylan Elzinga

Van boven naar beneden en van links naar rechts: Quercus, eikenbladeren uit de Royal Botanic Garden in Edinburgh, 1992 (foto: centre pasqArt, Biel/Bienne); ik was een eik, asuitwrijving uit 1991, 178 x 122 cm (foto: Falko Behr); Ziemia Polska, Poolse aarde, uit 1992; wandinstallatie met takjes uit 1991, 126 x 98 cm (foto: Jean Brasille); Eschenau collectie (1985) (detail), bloemen, planten, wortels, afmetingen variabel, Karl-Ernst-Osthaus Museum, Hagen; kersenboombladeren op papier uit 1989, 70 x 102 cm (foto: Bruno Schneyer).

